

Łukasz Grabowski

Hipolit Władysław Sławiński

- żołnierz Polskiego Samodzielnego
Batalionu Specjalnego,
oficer Zarządu Informacji KBW
i zastępca szefa Zarządu Zwiadu WOP

Hipolit Władysław Sławiński
(zbiory AIPN w Warszawie)

Hipolit Władysław Sławiński urodził się 9 października 1924 r. w Parczowie¹, pow. opoczyński w ówczesnym woj. kieleckim, jako drugie dziecko Aleksandra i Tekli z d. Ignatienko (Ignaczak)². Jego ojciec Aleksander Sławiński od 1924 r. pracował w kopalni rudy w Parczowie, a następnie był zatrudniony jako ślusarz w Fabryce Broni w Radomiu (1924–1937). Hipolit pierwsze miesiące swojego życia spędził ra-

¹ AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 8–42. W dokumentach personalnych Hipolita Sławińskiego jako miejsce urodzenia występuje również miejscowość Parczew (błędnie podana w dokumentacji), Parczów oraz Białaczów. Warto dodać, że Parczów i Białaczów to sąsiadujące miejscowości.

² *Ibidem*. Pierwszym dzieckiem Aleksandra i Tekli Sławińskich był Aleksander, który urodził się w 1915 r. W 1935 r. ukończył Korpus Kadetów nr 2 w Chełmnie. Absolwent Szkoły Podchorążych w Grudziądzu (1936), w stopniu tytularnym plut. pchor. Następnie odbył ćwiczenia wojskowe w 16. pułku ułanów wielkopolskich. Awansowany do stopnia ppor. rez. kaw. (1938). Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r.

zem z matką i starszym bratem w Parczowie, a od stycznia 1925 r. rodzina dołączyła do ojca zatrudnionego w Radomiu. Tam też uczęszczał do szkoły powszechnej, którą ukończył w czerwcu 1938 r. W niektórych dokumentach personalnych odnotowana została informacja o przynależności Hipolita w tym okresie do 10. Drużyny Harcerskiej w Radomiu³.

W następstwie utraty przez Aleksandra Sławińskiego pracy w radomskiej Fabryce Broni w 1938 r. cała rodzina została zmuszona do przeprowadzki. Nowym miejscem osiedlenia Sławińskich była miejscowość Zbydniów w pow. tarnobrzeskim. Jesienią 1938 r. Hipolit Sławiński rozpoczął naukę w gimnazjum w Stalowej Woli, którą kontynuował do września 1939 r. Po wybuchu II wojny światowej rodzina Sławińskich pozostała w Stalowej Woli, gdzie Hipolit od maja 1940 r. rozpoczął pracę na stanowisku tokarza w Hucie Stalowa Wola. Jednocześnie chcąc uniknąć wywiezienia na roboty przymusowe do Niemiec, zaczął uczęszczać do gimnazjum mechanicznego w Stalowej Woli, które ukończył w maju 1944 r.

Warto nadmienić, że w dokumentach personalnych, które posłużyły do opracowania niniejszego biogramu, Hipolit Sławiński nigdzie nie wspomniał o przynależności w czasie II wojny światowej do organizacji konspiracyjnych. Pierwsze wzmianki o wystąpieniu przeciwko niemieckim władzom okupacyjnym pojawiają się w jego biogramie załączonym do akt personalnych⁴. Znajdujemy w nim informację, że po ukończeniu szkoły w maju 1944 r. był zmuszony do opuszczenia fabryki i ukrywania się przed władzami z powodu oskarżenia o sabotaż. Wspomniane działania dywersyjne miały polegać na uszkodzeniu maszyny, przy której pracował, oraz porzuceniu pracy w zakładzie. Zaznaczyć trzeba, że przedstawione w dokumentach personalnych informacje należy traktować z dużą rezerwą, gdyż wzmianki o tych działaniach pojawiają się jedynie w odręcznie sporządzonych życiorysach zamieszczonych w ankiecie osobowej i nie zostały potwierdzone w innych materiałach z tego okresu.

We wrześniu 1944 r. na wieść o zbliżaniu się frontu Hipolit Sławiński z grupą pracowników Huty Stalowa Wola zaangażował się w organizowanie straży zakładowej. Działania te miały na celu zabezpieczenie przedsiębiorstwa przed grabieżą i próbami wywiezienia cennych maszyn przez niemiecką załogę. Przynależność Sławińskiego do „Straży Przemysłowej” w Stalowej Woli potwierdza pismo sporządzone przez chor. Ryszarda Młynarskiego, szefa PUBP w Nisku, z kwietnia 1947 r.⁵ W swym życiorysie Sławiński wspomina również o pomocy sowieckim jednostkom frontowym

³ *Ibidem*. Członkostwo we wspomnianej drużynie Hipolit Sławiński podał w ankiecie specjalnej pochodzącej z grudnia 1945 r. Przynależność do przedwojennego harcerstwa nie uszła uwadze osób przeprowadzających jego weryfikację w MBP. W ankiecie informacja ta jako jedyna została podkreślona czerwoną kredką.

⁴ AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, Życiorys, k. 11–12.

⁵ D. Iwaneczko, Z. Nawrocki, *Województwo rzeszowskie [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwaagrzyk, Warszawa 2005, s. 400.

ppłk. Dunajewskiego w przeprawie przez Wisłę pod Sandomierzem⁶. Wsparcie kroczących na zachód wojsk miało polegać na dostarczeniu im pontonów oraz stalowych lin znajdujących się pod nadzorem „Straży Przemysłowej” w Stalowej Woli, której Sławiński był organizatorem. Niestety, w dostępnej literaturze oraz materiałach archiwalnych nie udało się autorowi odnaleźć informacji potwierdzających wspomniane działania Sławińskiego i jego udział w tych wydarzeniach.

Mając za sobą pierwszy kontakt z jednostkami frontowymi, we wrześniu 1944 r. Hipolit Sławiński jako ochotnik zgłosił się do Rejonowej Komisji Uzuppełnień w Nisku. Po przeszkoleniu rekruckim jako strzelec 3. kompanii został we wrześniu tego roku przydzielony do Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego (Szturmowego)⁷. Od października 1944 do stycznia 1945 r. przebywał w Centrum Wyszkozenia Wojsk Wewnętrznych w Jastkowie k. Lublina⁸, gdzie ukończył Szkołę Podchorążych i został mianowany podporucznikiem w korpusie oficerów piechoty. W styczniu 1945 r. objął stanowisko zastępcy dowódcy kompanii ds. polityczno-wychowawczych w 1. kompanii podchorążych CWWW⁹. Już na początku marca 1945 r. został przeniesiony na stanowisko adiutanta zastępcy dowódcy WW płk. Henryka Toruńczyka¹⁰. Po zakończeniu szkolenia został skierowany do służby w jednostkach utworzonego Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W latach 1944–1949 podczas służby w Samodzielnym Batalionie Specjalnym (Szturmowym), a następnie w szeregach WW i KBW uczestniczył w walkach z żołnierzami podziemia niepodległościowego na terenie centralnej i południowo-wschodniej Polski. Ponadto brał udział w starciach z UPA. W teczce personalnej Hipolita Sławińskiego obejmującej lata 1945–1954 znajduje się kilka dokumentów, w których odnotowano jego uczestnictwo w działaniach przeciwko „rodzimej reakcji”¹¹. Nie są to

⁶ AIPN, 0194/1356, Życiorys Hipolita Sławińskiego, k. 39.

⁷ A.G. Kister, *Pretorianie. Polski Samodzielny Batalion Specjalny i Wojska Wewnętrzne 18 X 1943 – 26 III 1945*, Warszawa 2010, s. 242; P. Gasztold-Señ, *Geneza, podstawy prawne i początkowy okres działalności pionu walki z „bandytyzmem” (zbrojnym podziemiem niepodległościowym) 1944–1946* [w:] *Pion walki z podziemiem niepodległościowym RBP/MBP 1944–1954*, red. T. Ruzikowski, Warszawa 2016, s. 23–26; M. Korcuć, *Pretorianie władzy „ludowej”. Zasady organizacji oddziałów prowokacyjnych i sieci agenturalnej w świetle instrukcji Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1 (2), s. 394.

⁸ A.G. Kister, *Pretorianie. Polski Samodzielny Batalion Specjalny...*, s. 133–146.

⁹ AIPN, 2174/7010, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 10.

¹⁰ AIPN, 0193/8405, Teczka akt personalnych Henryka Toruńczyka; AIPN, 2174/902, Teczka akt personalnych Henryka Toruńczyka; AIPN, 1572/2527, Wypis z aktu zdawczo-odbiorczego, 28 V 1945 r., k. 37. Na podstawie rozkazu nr 306 z 8 V 1945 r. p.o. dowódca KBW płk Henryk Toruńczyk zdał dowództwo KBW, które przejął gen. dyw. Bolesław Kieniewicz (Henryk Toruńczyk – katalog funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa IPN na dzień 2 VI 2017 r.).

¹¹ AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 11–39. We własnoręcznie sporządzonym życiorysie wspomina, że za udział w walkach z okupantem i „reakcyjnymi bandami” został dwukrotnie odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem „Zasłużonym na Polu Chwały”, Medalem Zwycięstwa i Wolności 1945 r. oraz sowieckim medalem „Za Zwycięstwo nad Niemcami w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej 1941–1945”.

jednak dane pozwalające na odtworzenie jego szlaku bojowego w tym okresie służby, jak również udziału w potyczkach z określonym oddziałem partyzantów.

Jak już wspomniano, Hipolit Sławiński w okresie okupacji nie wykazywał aktywności związanej z działalnością konspiracyjną. Brak również jego deklaracji o sympatyzowaniu z którąkolwiek z opcji politycznych. Sytuacja zmieniła się po zakończeniu II wojny światowej. Jako oficer WW i KBW, a następnie Zarządu Informacji KBW był zobowiązany do sukcesywnego podnoszenia własnego wykształcenia ogólnego i wojskowego, a przede wszystkim politycznego. W marcu 1946 r. wstąpił do PPR, od 1948 r. znalazł się w szeregach PZPR. W aktach personalnych zachowały się dokumenty świadczące o ukończeniu w lutym 1949 r. kursu partyjnego II stopnia przy jednostce wojskowej nr 1719. Następnie od października 1951 do sierpnia 1952 r. zaliczył drugi rok Pułkowej Szkoły Partyjnej przy jednostce wojskowej nr 3155. Po przeniesieniu do służby w Wojskach Ochrony Pogranicza w listopadzie 1953 r. został członkiem Komitetu Partyjnego tej formacji.

Jak wspomniano powyżej, pierwsze lata po zakończeniu II wojny światowej Sławiński spędził w szeregach WW oraz KBW. Kluczowy dla jego dalszej kariery wojskowej wydaje się jednak koniec roku 1945, kiedy został skierowany do Zarządu Kontrwywiadu Wojsk Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Milicji Obywatelskiej¹², a następnie po reorganizacji do Zarządu Informacji KBW. Przeniesienie do organów kontrwywiadu wojskowego zawdzięczał osobistemu poparciu swojego dotychczasowego zwierzchnika płk. Henryka Toruńczyka. Zważywszy na szczególny charakter działań prowadzonych przez wspomniane jednostki, werbunek do ich szeregów nie następował w drodze przypadku¹³. Ulokowanie ppor. Sławińskiego w ZI KBW świadczyło o reprezentowaniu przez niego „właściwej” postawy politycznej oraz dużym zaufaniu przełożonych do jego osoby. Zmianę stanowiska poprzedziła szczegółowa weryfikacja informacji dotyczących całej rodziny i utrzymywanych przez nią kontaktów. Było to standardowe postępowanie poprzedzające rekrutację żołnierza wojskowych organów bezpieczeństwa.

W szeregach ZK WBW i MO, a następnie ZI KBW Hipolit Sławiński pełnił służbę do sierpnia 1949 r. Początkowo od grudnia 1945 r. sprawował funkcję starszego oficera ZK WBW i MO. Po przeniesieniu do kontrwywiadu KBW od kwietnia 1946 r. objął stanowisko starszego oficera Oddziału I ZI KBW, a następnie od lipca 1947 r. został p.o. zastępcą szefa Oddziału I ZI KBW oraz starszym oficerem p.o. zastępcy szefa Oddziału I ZI KBW. W tym okresie jego bezpośrednim przełożonym był mjr Stanisław Łukasik, a najbliższymi współpracownikami – por. Józef Lipiecki, por. Czesław

¹² W dokumentacji personalnej w stosunku do niniejszego okresu występują jako tożsame zapisy: Zarząd Kontrwywiadu Wojsk Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Milicji Obywatelskiej oraz Zarząd Informacji Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Milicji Obywatelskiej.

¹³ AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, Życiorys, k. 38–39. W niniejszym dokumencie podał on informację, że do przyszłej jednostki został przeniesiony na własną prośbę.

Matyja oraz por. Stanisław Styka¹⁴. W ostatnim okresie służby Sławiński od grudnia 1948 r. zajmował stanowisko zastępcy szefa Oddziału I ZI KBW. Gdy pełnił służbę na wymienionych powyżej stanowiskach, jego obowiązki w ramach Oddziału I obejmowały między innymi zabezpieczenie Dowództwa i Sztabu KBW oraz ich kontrwywiadowczą ochronę. Ponadto w zainteresowaniu operacyjnym znajdowały się wszystkie instytucje oraz jednostki wojskowe podlegające Dowództwu KBW¹⁵.

Nazwisko Sławińskiego pojawia się w kontekście sprawy dotyczącej współpracy ppor. Zygmunta Baumana z organami Informacji Wojskowej KBW. W zasobie Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zachowały się dokumenty świadczące, że ppor. Zygmunt Bauman, późniejszy socjolog i wykładowca Uniwersytetu Warszawskiego, był agentem wojskowej bezpieki o pseudonimie „Semjon”. Sławiński z racji pełnionych funkcji w kontrwywiadzie KBW był autorem pism przedstawiających charakterystykę tego informatora i oceniających jego współpracę ze wspomnianą instytucją. Jest on również twórcą notatki służbowej z sierpnia 1948 r. o komisyjnym zniszczeniu zobowiązania ppor. Baumana, świadczącej o dobrowolnej współpracy z Informacją Wojskową KBW¹⁶.

Za pracę w organach ZI KBW Sławiński wielokrotnie otrzymywał od swych przełożonych pochlebne opinie. Jak zauważyli jego zwierzchnicy, pomimo braku stosownego przeszkolenia dobrze opanował problematykę pracy operacyjnej oraz zagadnienia związane z prowadzeniem osobowych źródeł informacji. Postawę Sławińskiego przedstawił w opinii z lipca 1947 r. szef Oddziału Personalnego ZI KBW. Czytamy w niej, że „[jest] oddany bezwzględnie walce z wrogami Polski Ludowej”. Posiadając takie opinie, mógł on liczyć na szybki rozwój swojej kariery wojskowej. W kwietniu 1949 r. został przeniesiony na stanowisko p.o. szefa Oddziału Informacji Samodzielnego Pułku Łączności Międzyzmiastowej i Rządowej KBW. W następstwie wprowadzonych zmian organizacyjnych ZI KBW i WOP¹⁷ od sierpnia 1949 r. pełnił funkcję szefa Wydziału Informacji SPŁMiR KBW. W październiku 1950 r. zakończył służbę na tym stanowisku i został przeniesiony do Garnizonu KBW i WOP, gdzie kierował Wydziałem Informacji¹⁸. Okres służby we wspomnianej placówce został krytycznie oceniony

¹⁴ Ponadto w pracach wspomnianego oddziału uczestniczyła maszynistka w charakterze pracownika cywilnego (W. Tkaczew, *Organa Informacji Wojska Polskiego. Kontrwywiad Wojskowy 1945–1956*, Warszawa 2007, s. 114).

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ P. Gontarczyk, *Towarzysz „Semjon”. Nieznany życiorys Zygmunta Baumana*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 6, s. 74–83.

¹⁷ Z dniem 15 III 1945 r. Wydział Informacji WOP znalazł się w składzie ZI KBW. W dalszej kolejności dotychczasowy ZI KBW zmienił nazwę na ZI KBW i WOP (R. Leśkiewicz, R. Peterman, *Wojskowe organy bezpieczeństwa państwa [w:] Historyczno-prawna analiza struktury organów bezpieczeństwa państwa w Polsce Ludowej (1944–1990). Zbiór studiów*, red. A. Jusupović, R. Leśkiewicz, Warszawa 2013, s. 167).

¹⁸ W aktach personalnych w charakterystyce służbowej sporządzonej przez ppłk. Józefa Waluka, szefa Zarządu Informacji KBW i WOP, z 7 II 1951 r. podano, że kpt. Hipolit Sławiński pełnił funkcję szefa Wydziału Informacji Pułku Łączności Międzyzmiastowej (AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 138–139).

przez zwierzchników, a w opinii ppłk. Józefa Waluka, szefa Zarządu Informacji KBW i WOP, z 7 lutego 1951 r. czytamy, że Sławińskiego „cechuje lenistwo i zarozumiałość. Brak mu systematyczności i uporczywości w pracy. Idzie po linii najmniejszego oporu i najłatwiejszych sukcesów”. Podobna opinia pochodzi z sierpnia 1951 r.

W lutym 1952 r. w trakcie urlopu w Zakopanem Sławiński uległ poważnemu wypadkowi. W konsekwencji tego wydarzenia przebywał na dłuższej rekonwalescencji i leczeniu sanatoryjnym.

W czerwcu 1953 r. ówczesny szef Zarządu Informacji Wojsk Wewnętrznych ppłk Józef Waluk wnioskuje o wyznaczenie Hipolita Sławińskiego na stanowisko szefa Oddziału III ZI WW. Ostatecznie w październiku 1953 r. zgodnie z rozkazem dowódcy WW gen. bryg. Juliusza Hibnera (właśc. Juliusz Hübner) został skierowany do dyspozycji dowódcy WOP¹⁹. Służbę w tym rodzaju wojsk pełnił nieprzerwanie do lutego 1973 r. Pierwszą jednostką, do której został przydzielony, była 8. Brygada WOP z miejscem postoju w Lubaniu Śląskim. Pełnił w niej funkcję zastępcy dowódcy ds. liniowych. Powierzone stanowisko miało zupełnie odmienny charakter od zadań wykonywanych dotychczas w ZI KBW. Z opinii służbowych w tego okresu wynika jednak, że nie pracował na przydzielonym stanowisku, lecz pełnił służbę w jednostce Zarządu VII Dowództwa WOP (ówczesna nazwa Zarządu Zwiadu WOP). W Zarządzie VII DWOP wykonującym działania operacyjne w ramach WOP wykorzystał swoje doświadczenia w pracy z agenturą. Ówczesny szef Zarządu VII DWOP płk Stefan Sobczak opisał go jako oficera mającego charakter pracy operacyjnej i przyczyniającego się do poprawy pracy i kontroli działalności wydziałów zwiadu brygad WOP. Następstwem tych działań było nasilenie inwigilacji zwiadu 8. Brygady WOP w stosunku do mieszkańców strefy przygranicznej.

W maju 1954 r. ze stanowiska zastępcy szefa Zarządu VII DWOP został odwołany sowiecki ppłk Wasyl Gabiejew. W tej sytuacji dowódca WOP płk Michał Przoński w piśmie do ministra BP zaproponował Sławińskiego na następcę dotychczasowego szefa zwiadu WOP. Propozycja ta została zatwierdzona przez ministra BP. W konsekwencji tej decyzji Sławiński w lipcu 1954 r. został skierowany do Dowództwa WOP na stanowisko zastępcy szefa Zarządu VII. Z chwilą objęcia tego stanowiska zagadnienia związane z pracą operacyjną i agenturą posiadaną przez organy zwiadu WOP znalazły się w znacznej mierze pod jego kontrolą. Niespełna rok po wspomnianej nominacji w czerwcu 1955 r. Sławiński został awansowany na stopień podpułkownika.

Pełniąc obowiązki zastępcy szefa Zarządu VII DWOP, Hipolit Sławiński uczestniczył w posiedzeniach Kolegium MSW. Na jednym ze spotkań tego gremium 22 czerwca 1955 r. została zaprezentowana przez przedstawicieli Dowództwa WOP

¹⁹ AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, Wniosek o przeniesienie oficera na inne stanowisko służbowe, 19 V 1954 r., k. 148. Przeniesienie mjr. Hipolita Sławińskiego do dyspozycji Dowódcy WOP potwierdzono rozkazem personalnym ministra BP nr 1275 z 20 XI 1953 r.

„informacja o stanie pracy Zwiadu WOP” oraz „o stanie ochrony granicy państwowej [...], stanie moralno-politycznym i dyscyplinie, stanie pracy partyjno-politycznej oraz stanie wyszkolenia” tej formacji²⁰. Następnym tego spotkania była decyzja Kolegium MSW o powołaniu komisji w składzie: gen. bryg. Juliusz Hibner²¹, płk Michał Przoński²² oraz ppłk Hipolit Sławiński. Zostali oni zobowiązani do przedłożenia ministrowi materiałów zaprezentowanych przez przedstawicieli Dowództwa WOP.

W trakcie posiedzenia wspomnianego grona poruszone zostały zagadnienia dotyczące pracy zwiadu WOP. Zreferował je Sławiński. Spotkanie to odbyło się zaledwie kilka miesięcy po rozwiązaniu MBP, któremu dotychczas podlegała cała formacja WOP. Zasadniczą kwestią poruszoną na spotkaniu była weryfikacja posiadanej przez zwiad WOP agentury oraz jej efektywne wykorzystanie. Omawiano również sprawy dotyczące doskonalenia pracy śledczej oraz reorganizacji pracy operacyjnej w organach zwiadu WOP.

Głównym zaleceniem Kolegium MSW dla pionu Zwiadu WOP było zacieśnienie współpracy z Komitetem ds. Bezpieczeństwa Publicznego i jego odpowiednikami w terenie w zakresie „agenturalnego zabezpieczenia ochrony granicy państwowej”²³. W realizacji wytycznych odnoszących się do współpracy z KdsBP miał swój udział Sławiński, który w październiku 1956 r. przygotował opracowanie *Współpraca z jednostkami Wojsk Ochrony Pogranicza w zakresie zabezpieczenia kontrwywiadowczego granicy państwowej*²⁴. W studium tym poruszono zagadnienia dotyczące dotychczasowej działalności pionu zwiadu WOP w zakresie operacyjnej ochrony granicy oraz współpracy pomiędzy jednostkami zwiadu WOP i pionami operacyjnymi KdsBP. Ponadto Hipolit Sławiński przedstawił założenia i perspektywy dalszego zacieśniania współpracy pomiędzy jednostkami prowadzącymi działania operacyjne obu służb. Przyjęty plan działań miał skutkować wzrostem skuteczności w wykrywaniu zagrożeń związanych z niepożądaną działalnością „kurierów i agentów obcych wywiadów przekraczających granicę”²⁵.

W wyniku zmian organizacyjnych w WOP Sławiński od października 1956 r. pełnił funkcję zastępcy szefa Zarządu II DWOP. W kwietniu 1960 r. na wniosek płk. Józefa Waluka, zastępcy dowódcy WOP ds. Zwiadu, został on awansowany na sto-

²⁰ AIPN, 01253/118, Protokół nr 12/55 (13) posiedzenia Kolegium MSW, 22 VI 1955 r., k. 23a–26.

²¹ Rozkazem dowódcy Wojsk Wewnętrznych nr 024/WW z 10 IV 1952 r. Dowództwo WOP wraz z podległymi jednostkami terenowymi podporządkowano dowódcy WW. Na czele tej formacji stał gen. bryg. Juliusz Hibner (A. Jusupović, *Organy bezpieczeństwa państwa w dokumentach MSW. Próba systematyki* [w:] *Historyczno-prawna analiza...*, s. 22–23; Z. Jackiewicz, *Wojska Ochrony Pogranicza 1945–1991. Krótki informator historyczny*, Kętrzyn 1998, s. 17).

²² AIPN, 0329/73, Teczka akt personalnych Michała Przońskiego, t. 1–2 (t. 1, k. 1–56; t. 2, k. 1–59).

²³ AIPN, 01253/118, Protokół nr 12/55 (13) posiedzenia Kolegium MSW, 22 VI 1955 r., k. 23d.

²⁴ AIPN, 01521/538, *Współpraca z jednostkami Wojsk Ochrony Pogranicza w zakresie zabezpieczenia kontrwywiadowczego granicy państwowej*, k. 1–26. Studium to zostało przygotowane do celów szkoleniowych przez Departament Kadr i Szkolenia KdsBP.

²⁵ P. Pleskot, „*Tarcza partii i narodu*”. *Kontrwywiad Polski Ludowej w latach 1945–1956. Zarys struktur i wybór źródeł*, Warszawa 2015, s. 143.

pień pułkownika. Wraz ze zmianą stopnia wojskowego od września 1960 r. rozpoczął służbę na stanowisku zastępcy szefa Zarządu Zwiadu DWOP, a następnie od sierpnia 1966 r. czasowo pracował jako p.o. zastępca dowódcy WOP ds. Zwiadu – szefa Zarządu Zwiadu WOP. W konsekwencji wprowadzenia kolejnych zmian struktury WOP oraz powołania Szefostwa WOP od lutego 1966 r. sprawował funkcję zastępcy szefa Zarządu Zwiadu Szefostwa WOP.

Hipolit Sławiński zajmujący jedno z najważniejszych stanowisk w pionie zwiadu WOP miał również bezpośredni wpływ na zmiany, jakie przeprowadzono w tym pionie na początku lat sześćdziesiątych. Szczegółowa analiza problemów służby granicznej oraz kierunki zmian względem zwiadu WOP zostały przedstawione w notatce służbowej sporządzonej w grudniu 1960 r. przez czterech oficerów reprezentujących Dowództwo WOP oraz MSW²⁶. Autorami tego dokumentu byli: mjr Jan Puławski, kpt. Kazimierz Kudła, ppłk Hipolit Sławiński oraz oficer MSW, którego personaliów pomimo szczegółowej kwerendy nie udało się ustalić. W notatce służbowej wymienione zostały najistotniejsze propozycje, których realizacja miała wpłynąć na „usprawnienie zapewnienia pełnej koordynacji przedsięwzięć operacyjnych zmierzających do bardziej skutecznego zabezpieczenia granicy państwowej” przez upoważnione do tego jednostki zwiadu²⁷. Zamieszczone na końcu dokumentu konkluzje znalazły odzwierciedlenie w normatywach z lat 1961–1963 wprowadzonych przez Dowództwo WOP w zakresie działania Zwiadu WOP. Do najważniejszych zadań według autorów tejsze notatki mających usprawnić działanie tego pionu należało ściślejsze powiązanie operacyjne WOP z Departamentem II MSW i jego odpowiednikami w terenie. Ponadto sugerowano włączenie służby kontroli ruchu granicznego do służby zwiadowczej WOP oraz przekazanie przez kontrwywiad wielu zadań operacyjnych na pograniczu organom zwiadu WOP²⁸. Kolejną kwestią było zapewnienie odpowiedniej rangi służbie zwiadowczej jako pełnoprawnemu organowi kontrwywiadowczemu Służby Bezpieczeństwa MSW. Zamierzano to osiągnąć poprzez rozszerzenie uprawnień w zakresie dostępu do wszelkich środków operacyjnych niezbędnych do wykonywania postawionych przed nią zadań. Propozycje wymienione we wspomnianej notatce z grudnia 1960 r. zostały zrealizowane m.in. poprzez wprowadzenie zarządzenia ministra SW ze stycznia 1961 r., które podporządkowywało Zwiad DWOP Departamentowi II MSW w zakresie pracy operacyjnej²⁹. Przedstawiono w nim precyzyjnie warunki współpracy, wymiany informacji oraz zasady prowadzenia skoordynowanych działań w terenie.

²⁶ AIPN, 01299/970, Notatka służbowa oficerów Zarządu II Dowództwa WOP dotycząca organizacji i systemu zabezpieczenia granicy przez organa zwiadu i kontroli ruchu granicznego WOP, 10 XII 1960 r., k. 21.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ AIPN, 01225/408, Instrukcja nr 01/62 dyrektora Departamentu II MSW w sprawie wykonywania niektórych zadań operacyjnych przez wydziały II brygad (oddziałów) WOP, 28 II 1962 r., k. 1–28.

²⁹ AIPN, 0045/19, Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 07/61 w sprawie podporządkowania Zarządu II Dowództwa WOP Departamentowi II MSW w zakresie pracy operacyjnej, 12 I 1961 r.,

Pod koniec lat pięćdziesiątych Hipolit Sławiński rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego³⁰. Ukończył je z wynikiem pozytywnym i w 1962 r. uzyskał stopień magistra prawa. W 1970 r., zajmując stanowisko zastępcy szefa Zarządu Zwiadu Szefostwa WOP, ukończył kurs Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW. Niespełna trzymiesięczne szkolenie zostało zorganizowane przez Departament Szkolenia i Wydawnictw MSW³¹.

W latach 1960–1972 Sławiński opracował kilka istotnych dokumentów, których wprowadzenie ostatecznie powiązało pion Kontroli Ruchu Granicznego ze zwiadem WOP. Zmiany te przyczyniły się do koordynacji działań, a tym samym do uszczelnienia granicy i wzmożonej inwigilacji mieszkańców pogranicza. W strukturze organizacyjnej WOP do 1960 r. KRG była jednym z oddziałów wchodzących w skład Sztabu Dowództwa WOP. Zmiana podporządkowania tego pionu dokonana została we wrześniu 1960 r. wraz z wprowadzeniem nowego etatu Dowództwa WOP. Od tego momentu oddział KRG znalazł się w strukturze Zarządu Zwiadu WOP³².

Wspomniana powyżej notatka służbowa z grudnia 1960 r. współautorstwa Sławińskiego powstała niespełna trzy miesiące po reformie Dowództwa WOP. Przedstawiono w niej założenia konkretnych rozwiązań, jakie należało wprowadzić po zmianie podległości organizacyjnej KRG. Miały one przyczynić się do szybkiego włączenia jednostek kontroli ruchu granicznego do działań operacyjnych na granicy. Tym samym zamierzano uszczelnić granicę państwową, inwigilując ludność pogranicza poprzez sieć tajnych współpracowników, oraz zwiększyć wykrywalność nielegalnych przekroczeń granicy i przemytu³³.

O zaangażowaniu Sławińskiego w proces reform podległego mu pionu świadczy kolejny dokument jego autorstwa powstały w 1965 r. – projekt zakresu pracy służby zwiadowczej WOP³⁴. Powstał on w okresie kolejnych zmian w podległości resortowej tej formacji, w których wyniku zwiad został podporządkowany MON, pion KRG zna-

k. 10–16. Zarządzenie weszło w życie z dniem podpisania. Jednocześnie utraciło moc zarządzenie nr 00159/57 MSW z 21 VIII 1957 r. o zasadach współpracy Departamentu II Służby Bezpieczeństwa MSW i Zwiadu WOP w zwalczaniu przestępczości granicznej.

³⁰ AIPN, 2386/30391, H. Sławiński, *Przestępstwo nielegalnego przekroczenia granicy Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1962, k. 1–78.

³¹ AIPN, 2174/7010, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 83.

³² Wraz z wprowadzeniem etatu 346/14 obowiązującego od 1 IX 1960 do 4 VII 1961 r. Oddział Kontroli Ruchu Granicznego został włączony w skład Zarządu Zwiadu. W składzie Zarządu Zwiadu zgodnie z ww. etatem znalazły się: Oddział KW (zwiadu), Oddział Śledczy, Oddział Kontroli Ruchu Granicznego, Wydział Szkolenia, Wydział Ogólny (AIPN, 343/15, t. 10, cz. 1, Etyaty archiwalne Wojsk Ochrony Pogranicza z lat 1959–1960, k. 419–450; AIPN, 01225/342, Zarządzenie organizacyjne MSW nr 0155/60/WW w sprawie zmian etatów Dowództwa WOP i podległych jednostek, 1 IX 1960 r., k. 66–68).

³³ P. Skubisz, *Służba Bezpieczeństwa wobec osób zbiegłych z kraju. Stenogram wykładu wygłoszonego przez Zenona Polaka w marcu 1958 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2011, nr 1 (8–9), s. 531–585.

³⁴ AIPN, 1121/113, Projekt zakresu pracy służby zwiadowczej WOP z 1965 r., k. 289–295.

łaż się natomiast w strukturach MSW jako Zarząd Kontroli Ruchu Granicznego. Zagadnienia poruszone we wspomnianym dokumencie miały na celu wyraźne rozgraniczenie obowiązków poszczególnych pionów służb zwiadu i kontroli ruchu granicznego oraz określenie zasad ich współdziałania ze Służbą Bezpieczeństwa, Milicją Obywatelską oraz Szefostwem WSW MON. Najważniejsze kwestie podlegające uregulowaniu dotyczyły zakresu oraz metod wykorzystywanych w celu operacyjnej ochrony granicy państwowej oraz zwalczania przestępczości na terenie podległym jednostkom zwiadu.

Od lutego 1972 do listopada 1973 r. Sławiński został oddelegowany do pracy w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie, przy której sprawował funkcję kierownika grupy regionalnej. Strefą jego działania były okręgi Da Nang i My Tho. Faktycznie wyjechał na misję jako żołnierz jednostki wojskowej nr 2000 podporządkowanej bezpośrednio Zarządowi II Sztabu Generalnego WP³⁵. W ramach działań wykonywanych przez ową komisję prowadził nadzór nad pracą grup przy wymianie jeńców wojennych oraz więźniów politycznych.

W zasobie Archiwum IPN zachowała sięteczka personalna Sławińskiego, w której zgromadzone zostały dokumenty związane z kontrolą operacyjną poprzedzającą udział w misji. Była to obligatoryjna procedura organów kontrwywiadu przed wyjazdem oficera za granicę. Miała ona na celu wyeliminowanie niepewnych politycznie żołnierzy oraz ograniczenie możliwości ich dezercji. W teczce znalazły się też odrębne sprawozdania Sławińskiego z pobytu na terenie Wietnamu, w których przedstawił rezultaty swych działań, opisał kontakty z oficerami reprezentującymi inną armię oraz warunki pobytu³⁶.

Po powrocie z Wietnamu Sławiński od listopada 1973 r. znajdował się w dyspozycji Głównego Inspektoratu Obrony Terytorialnej. W październiku 1974 r. został oddelegowany do Ministerstwa Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, gdzie pełnił kolejno funkcje: pracownika cywilnego, od lutego 1975 r. głównego specjalisty oraz od sierpnia 1976 r. naczelnika Samodzielnego Wydziału Wojskowego. W przededniu wprowadzenia stanu wojennego był jednym z autorów reorganizacji tej jednostki w ramach ministerstwa. Od lipca 1982 r. pełnił funkcję naczelnika Samodzielnego Wydziału Spraw Obronnych. W kwietniu 1983 r. wraz z powołaniem Biura Spraw Obronnych w ministerstwie został jego dyrektorem. W opinii przełożonych działania podjęte przez Sławińskiego przyczyniły się do poprawy funkcjonowania ministerstwa w okresie stanu wojennego oraz „dostosowały zakres obowiązków i kompetencji do aktualnych potrzeb resortu”³⁷.

Na ostatnio stanowisku dyrektora Biura Spraw Obronnych Sławiński pracował do końca października 1986 r. W związku z pogarszającym się stanem zdrowia oraz

³⁵ AIPN, 2602/15417, Teczka akt pomocniczych – Wietnam, Sprawa prowadzona przez Jednostkę Wojskową nr 2000 w Warszawie, k. 1–60.

³⁶ AIPN, 2386/24951, Wykaz oficerów i podoficerów zawodowych przebywających w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie, k. 20.

³⁷ AIPN, 2174/7010, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego, k. 22.

ukończeniem sześćdziesiątego roku życia w maju 1986 r. zapadła decyzja o zwolnieniu go z zawodowej służby wojskowej. Rozkazem personalnym nr 0202 z 23 grudnia 1986 r. minister obrony narodowej odwołał go ze stanowiska w Ministerstwie Pracy, Płac i Spraw Socjalnych i przeniósł w stan spoczynku. Ostatecznie z ministerstwem rozstał się w lipcu 1987 r. Zmarł 22 listopada 1989 r. i został pochowany w wojskowej części cmentarza Powązkowskiego w Warszawie (kwatery B-40). Był członkiem Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

Hipolit Władysław Sławiński był żonaty od 1949 r. z Haliną Krakowską (ur. 1929). Mieli syna Andrzeja (ur. 1951).

Przebieg kariery wojskowej: szeregowy (1944), podporucznik (1945), porucznik (1945), kapitan (1946), major (1951), podpułkownik (1955), pułkownik (1960).

W trakcie służby wojskowej płk Hipolit Sławiński otrzymał od władz komunistycznych liczne odznaczenia, a wśród nich: Odznakę Grunwaldu (1945), Srebrny Krzyż Zasługi (1946), sowiecki medal „Za Zwycięstwo nad Niemcami w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej 1941–1945” (1946), Srebrny Medal „Zasłużonym na Polu Chwały” (1946), Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 r. (1947), Brązowy, Srebrny i Złoty Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny” (1951, 1954, 1968), Medal X-lecia Polski Ludowej (1954), Złoty Krzyż Zasługi (1954), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1958), Srebrny i Złoty Medal „Za Zasługi dla Obronności Kraju” (1968), Medal „Za Udział w Walkach o Berlin” (1970), Złoty Medal „Za Zasługi dla Obronności Kraju” (1976), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1980), brązową odznakę „Za Zasługi dla Obrony Cywilnej” (1982), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1986).

Źródła: AIPN, 0194/1356, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego; AIPN, 2174/7010, Teczka akt personalnych Hipolita Władysława Sławińskiego; AIPN, 2602/15417, Materiały dotyczące Hipolita Sławińskiego, Wietnam; AIPN, 2386/24951, Wykaz oficerów i podoficerów zawodowych przebywających w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie, k. 17; AIPN, 0193/8405, Teczka akt personalnych Henryka Toruńczyka; AIPN, 2174/902, Teczka akt personalnych Henryka Toruńczyka; AIPN, 1572/2527, Wypis z aktu zdawczo-odbiorczego, 28 V 1945 r., k. 37; AIPN 0329/73, Teczka akt personalnych Michała Przońskiego, t. 1–2; AIPN, 2386/30391, Hipolit Sławiński, Opracowanie pt. *Przestępstwo nielegalnego przekroczenia granicy Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1962, k. 1–78; AIPN, 01521/538, Współpraca z jednostkami WOP w zakresie zabezpieczenia kontrwywiadowczego granicy państwowej – sporządzone na podstawie wykładu zastępcy szefa Zarządu II Dowództwa WOP pplk. Hipolita Sławińskiego, k. 1–26; AIPN, 1121/113, Projekt wytycznych pt. *Służba zwiadowcza WOP* autorstwa mgr. płk. H. Sławińskiego, k. 289–295; AIPN, 1572/2527, Protokół zdawczo-odbiorczy dotyczący przekazania przez płk. Henryka Toruńczyka dowództwa nad KBW, 28 V 1945 r., k. 37; AIPN, 01253/118, Protokół nr 12/55 (13) posiedzenia Kolegium MSW, 22 VI 1955 r., k. 23a–26; AIPN, 01299/970, Notatka służbowa oficerów Zarządu II Dowództwa WOP dotycząca organizacji i systemu zabezpieczenia granicy przez organa zwiadu i kontroli ruchu granicznego WOP, 10 XII 1955 r., k. 21; AIPN, 01225/408, Instrukcja nr 01/62 dyrektora Departamentu II MSW w sprawie wykonywania niektórych zadań operacyjnych

przez wydziały II brygad (oddziałów) WOP, 28 II 1962 r., k. 1–28; AIPN, 0045/19, Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 07/61 w sprawie podporządkowania Zarządu II Dowództwa WOP Departamentu II MSW w zakresie pracy operacyjnej, 12 I 1961 r., k. 10–16; AIPN, 343/15 t. 10, cz. 1, Etaty archiwalne Wojsk Ochrony Pogranicza z lat 1959–1960, k. 419–450; AIPN, 01225/342, Zarządzenie organizacyjne MSW nr 0155/60/WW w sprawie zmian etatów Dowództwa WOP i podległych jednostek, 1 IX 1960 r. k. 66–68; Gasztold-Seń P., *Geneza, podstawy prawne i początkowy okres działalności pionu walki z „bandytyzmem” (zbrojnym podziemiem niepodległościowym) 1944–1946* [w:] *Pion walki z podziemiem niepodległościowym RBP/MBP 1944–1954*, red. T. Ruzikowski, Warszawa 2016; Gontarczyk P., *Towarzysz „Semjon”*. *Nieznany życiorys Zygmunta Baumana*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 6 (65); Iwaneczko D., Nawrocki Z., *Województwo rzeszowskie* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005; Jackiewicz Z., *Wojska Ochrony Pogranicza 1945–1991. Krótki informator historyczny*, Kętrzyn 1998; Jusupović A., *Organy bezpieczeństwa państwa w dokumentach MSW. Próba systematyki* [w:] *Historyczno-prawna analiza struktur organów bezpieczeństwa państwa w Polsce Ludowej (1944–1990)*. *Zbiór studiów*, red. A. Jusupović, R. Leśkiewicz, Warszawa 2013; Kister A.G., *Pretorianie. Polski Samodzielny Batalion Specjalny i Wojska Wewnętrzne 18 X 1943–26 III 1945*, Warszawa 2010; Korcuć M., *Pretorianie władzy „ludowej”. Zasady organizacji oddziałów prowokacyjnych i sieci agenturalnej w świetle instrukcji Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1 (2); Leśkiewicz R., Peterman R., *Wojskowe organy bezpieczeństwa państwa* [w:] *Historyczno-prawna analiza struktur organów bezpieczeństwa państwa w Polsce Ludowej (1944–1990)*. *Zbiór studiów*, red. A. Jusupović, R. Leśkiewicz, Warszawa 2013; Pleskot P., „*Tarcza partii i narodu*”. *Kontrwywiad Polski Ludowej w latach 1945–1956. Zarys struktur i wybór źródeł*, Warszawa 2015; Skubisz P., *Służba Bezpieczeństwa wobec osób zbiegłych z kraju. Stenogram wykładu wygłoszonego przez Zenona Polaka w marcu 1958 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2011, nr 1 (8–9); Tkaczew W., *Organ Informacji Wojska Polskiego. Kontrwywiad Wojskowy 1945–1956*, Warszawa 2007.

Łukasz Grabowski

Hipolit Władysław Sławiński.

**Soldier of the Polish Independent Special
Battalion, an officer of the KBW Information Board
and deputy head of the Reconnaissance
of the Border Protection Army**

Summary

The presented biography shows the course of the service of Hipolit Sławiński, who was associated with the special services of the communist apparatus of repression. In September 1944 he reported to the RKU in Nisko, from where he was directed to the Special Polish Independent Battalion (Assault Battalion). By the end of 1945, he was transferred to the information bodies of

the Polish Army, where he quickly advanced and served in various positions of this formation until 1953. In October of 1953 he was sent to the Border Protection Army (WOP), where his professional and business experience in working with agents was used in the work of the recon team. In 1966 he was entrusted with the position of the head of WOP Reconnaissance Board. In 1972, as a soldier of the unit No. 2000 subordinated to the Second Directorate of the Polish Army, he was delegated to the International Control and Supervision Commission in Vietnam. Upon his return, until the end of his service in 1986, he was seconded to the Ministry of Labor, Wages and Social Affairs, where he carried out tasks related to defence.

Key words: Hipolit Sławiński, Special Polish Independent Battalion (Assault Battalion), WOPL Spectable Board, VII Reconnaissance Board, Border Protection Armies, KBW Information Board, Internal Affairs Information Board, International Control and Supervision Commission, II General Staff Management Board, operational activities, border, border protection